

Matkailututkimus 5: 2, 3–4 (2009)
 ©Suomen matkailututkimuksen seura

Pääkirjoitus

Matkailututkimuksen suhde vapaa-ajan tutkimukseen

Matkailututkimus-lehti julkaisee matkailua, virkistystä ja vapaa-aikaa käsitteleviä artikkeleita. Jo ilmestyneiden lehtien selaaminen kuitenkin paljastaa, että suurin osa artikkeleista käsittelee matkailua, ei kahta jälkimmäistä aihealuetta. Poikkeus on mökkeily, jota käsittelevien käsikirjoitusten määrä on noussut viime aikoina.

Matkailulla yleensä viitataan toimintaan, jossa ihmiset liikkuvat tavanomaisen elinpiirinsä ulkopuolelle. Kotipaikkakunnalla sijaitsevaan yritykseen menemistä tai nähtävyyteen tutustumista ei pidetä matkailuna. Kun matkailutuloa lasketaan, yrityksiltä pyydetään arvioita siitä, kuinka suuri osuus heidän asiakkaistaan on matkailijoita ja moniko asuu paikkakunnalla.

Kuitenkaan yrityksen kannalta asiakkaan matkailija-statusella ei usein ole merkitystä. Hyvässä yrityksessä toki huomioidaan asiakkaiden kulttuurinen tausta, mutta monia palvelutuotteita tarjotaan samanlaisina sekä matkailijoille että paikallisille.

Edes kaikki majoitusliikkeiden asiakkaat eivät ole ulkopaikkakuntalaisia. Keskustahotellit ovat alkaneet myydä bilepaketteja paikkakuntalaisille. Lähiössä asuvan ei tarvitse jonottaa iltarienoista väsähtäneenä taksia, vaan pakettiin kuuluu esimerkiksi päivällisen ja yökerhon sisäänpääsymaksun lisäksi yöpyminen. Suuri osa matkailuelinkeinon piiriin kuuluvista yrityksistä myykin palveluita myös muille asiakkaille kuin matkailijoille.

Eräissä tutkimuksissa on ollut viitteitä siitä, että monet kotimaanmatkailijat eivät pidä itseään matkailijoina, vaan vapaa-ajan palveluiden kuluttajina. Matkustamisena pidetään ulkomaanmatkailua tai vähintään lumilomaa Lapissa. Kotimaassa liikutaan paikkakunnalta toiselle, mutta ei läpikäydä niitä siirtymäriittejä, joita monessa antropologisessa matkailututkimuksessa kuvataan.

Matkailu on arkipäiväistynyt viimeisten vuosikymmenten aikana. Yhä useammat matkustavat ja entistä kauemmas. Monelle matkailu ei ole pyhiinvaellusta, vaan toistuvaa toimintaa. Matkailu on toki yhä haluttua toimintaa, ja yksilön sosiaalinen tausta vaikuttaa matkustamisen todennäköisyyteen, mutta se on aiempaa tiiviimmin kiinni muissa arkisissa aktiviteeteissa.

Matkailun ja matkailututkimuksen erityisyyttä korostetaan usein. Kyse on arvostuksesta tai pikemminkin sen puutteesta. Edelleenkin matkailuelinkeinon – niin vaikeaa kuin sen määrittäminen onkin – merkitystä ei ymmärretä siinä laajuudessa kuin olisi syytä. Matkailututkimus ei redusoidu vapaa-ajan tutkimukseen, sillä sen kysymyksenasettelut ovat osittain erilaisia. On myös huomioitava, että kaikki matkailu ei

tapahdu vapaa-aikana. Matkailututkimuksen ei kuitenkaan ole syytä katkaista juuriaan vapaa-ajantutkimukseen. Todennäköisesti myös vapaa-ajan tutkijoille yhteys olisi hedelmällinen.

Savonlinnassa 30.12.2009

Antti Honkanen